

2011-09-20

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm**Yttrande över betänkandet Rapportera, anmäla och avhjälpa missförhållanden – för barns och elevers bästa (SOU 2011:33)****Skolväsendets överklagandenämnds synpunkter**

Överklagandenämnden menar i likhet med utredaren att det i grunden är bra med en snabb rapportering/anmälningsskyldighet av missförhållanden inom skolan. Den grundläggande fråga som Överklagandenämnden ställer sig är dock om ytterligare en inte helt obyråkratisk anmälningsordning verkligen främjar det syfte som utredaren vill uppnå. Redan idag kan missförhållanden rapporteras/anmälas på olika sätt. I 2010 års skollag finns två nya bestämmelser om anmälningskyldighet. Det gäller elever som befaras inte nå kunskapskraven och elever som anser sig utsatta för kränkande behandling. Som utredaren själv anger är det antagligt att dessa två anmälningskyldigheter kommer att fånga upp flera av de förhållanden som kan komma att utvecklas till missförhållanden. Enligt skollagen har varje huvudman också ett ansvar för att se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det genom klagomål eller på annat sätt framkommer att det finns brister i verksamheten (klagomålshantering). Utöver detta finns möjlighet att göra en anmälan till Statens skolinspektion samt Barn- och elevombudet vid Statens skolinspektion. I sammanhanget kan också erinras om diskrimineringsombudsmannens tillsyn över att skollagens verksamheter följer diskrimineringslagen. Personal inom skolväsendet m.fl. verksamheter är också skyldiga att anmäla omständigheter som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd. Slutligen är en arbetsgivare skyldig att anmäla vissa allvarliga tillbud enligt 2 § arbetsmiljöförordningen till Arbetsmiljöverket.

Det sagda innebär att Överklagandenämnden inte fullt ut ställer sig positiv till förslaget. Det finns skäl att avvakta och utvärdera effekten av bl.a. de nya paragraferna i skollagen.

Om utredarens intentioner ska genomföras, har Överklagandenämnden följande synpunkter på förslaget.

Överklagandenämnden delar utredarens uppfattning att lex Sarah inom hälso- och sjukvården kan tjäna som förebild för hur rapporteringen/anmälningarna ska gå till. Det finns också förtjänster med att i lag föra in en legaldefinition av vad som menas med missförhållande istället för att överlåta den saken till allmänna råd etc. Den valda ordningen är dock inte problemfri.

SKOLVÄSENDETS
ÖVERKLAGANDENÄMND

I betänkandet föreslås i 6 a kapitlet 2 § skollagen följande definition av ett missförhållande: "Med ett missförhållande avses i detta kapitel en avvikelse från denna lag eller andra författningar som gäller för utbildningen eller verksamheten och som riskerar barns eller elevers hälsa, säkerhet eller möjlighet, att efter sina förutsättningar, utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens eller verksamhetens mål". Överklagandenämnd ifrågasätter om inte definitionen är för vid. Att en elev inte utvecklas så långt som möjligt är en diffus definition som ger en påtaglig bredd vid tolkningen. Tröskeln för när ett missförhållande föreligger kan då bli väldigt låg. Risken är att tolkningen blir för långtgående och att definitionen mister sin stringens.

Till skillnad från utredaren menar Överklagandenämnden att det finns ett behov av ett stadgande om förbud mot repressalier. Det är väl känt att det i många fall, inte minst inom hälso-och sjukvården, har varit hårda påtryckningar mot den som fullföljt sin rapporteringsskyldighet. Det är också naturligt att den som har en rapporteringsskyldighet, och får ett lagstadgat skydd mot repressalier, beläggs med en sanktionerad skyldighet att rapportera/anmäla. Överklagandenämnden har svårt att se varför dessa båda sidor av samma mynt skulle motverka de resultat som utredaren vill uppnå.

På Överklagandenämndens vägnar

Anders Heiborn

Direktör

Ordförande i Skolväsendets överklagandenämnd